

Çatalhöyük

Çatalhöyük'te ortaya çıkarılan bir evin içi

5 İnsanlar, çok eski çağlarda avlanarak ve doğadaki meyveleri toplayarak beslenirlerdi. Bir zaman geldi, avcılık ve toplayıcılık karınlarını doyurmaz oldu. Onlar da bazı ürünleri toprakta yetiştirmeyi denediler. Başarılı oldular, fakat ekili toprakları yabani hayvanlarının yakınına gerekiyordu. Bu nedenle tarlalarının yakınına evler yapmaya başladılar. Böylece ilk köyler ortaya çıktı. En ünlüleri Konya dolaylarındaki 10 Çatalhöyük ile Hacılar denen köylerdir. Biz bunlardan Çatalhöyük adlı köyü tanıyacağız.

Çatalhöyük, yaklaşık olarak sekiz bin yıl önce kuruldu. Çatalhöyük'te yaşayan insanlar evlerini birbirine bitişik olarak yaptılar. Böylece vahşi hayvanların saldırılarından ve su baskınlarından korundular.

15 Evlerin duvarları kerpiçtendi. Kapıları yoktu. Damları ise ağaç, ot ve topraktandı. Damların üzeri düz idi. Dışarıdan gelen birisi, tek giriş yerinden ilk evin damına çıkıyor, öteki damların üzerinden yürüyerek geçiyor ve kendi evine 20 varıyordu.

1. İnsanlar, çok eski çağlarda nasıl ve nelerle besleniyorlardı?
2. İlk köylerin nasıl ortaya çıktığını söyleyiniz.
3. Çatalhöyük nerededir ve ne zaman kurulmuştur?
4. Çatalhöyük'te yaşayan insanlar, evlerini neden bitişik yapmışlardır?
5. Çatalhöyük evlerinin özelliklerini ve nasıl kullanıldığını açıklayınız.

Fotoğraflar; Çatalhöyük'te yapılan kazıları ve ortaya çıkarılan evler ile kullanılan eşyardan bir bölümünü göstermektedir.

Herkes evine, taşınabilen ağaç merdivenlerle damdan giriyordu. Duvarların üst kısmında, hava ve ışık girmesi için küçük delikler vardı.

- 25 Evlerin çoğu tek ya da iki odalı idi. Her odada toprak sedirler vardı. Sedirlerin üzerine kuru otlar ya da hayvan postları serilirdi. Evde yaşayanlar, işte bu sedirlerde gündüzleri oturuyor, geceleri de yatıyorlardı.
- 30 Duvarcılar ve öteki meslek erbabı, obsidiyen denen; renkli, doğal camdan yapılmış aletleri kullanıyorlardı.

İşadamlarının pişmiş topraktan mühürleri; avcılarının da kemik, taş ve madenden yapılmış silahları vardı.

Kadınlar, cilalanmış obsidiyen'den yapılmış aynalara bakıyorlardı. Takıları ise şunlardı: Kemik, altın, gümüş ve taştan yapılmış taç, gerdanlık, bilezik, kemer tokası, iğne ve küpe.

Çiftçiler, öküzlerle sürdükleri tarlalarda buğday, arpa ve mercimek yetiştiriyorlardı.

Çatalhöyüklüler ekmek, sebze ve meyveden başka keçi ve koyun eti de yiyorlardı. Etleri toprak ya da maden kaplarda pişiriyorlardı. Etini yedikleri hayvanların derisinden çeşitli giysiler ve yatak eşyası yapıyorlardı.

Çatalhöyüklüler uygarlık alanında çok ilerlemişler, eşsiz güzellikte sanat eserleri yarat-

Özel bir toprağın çamurundan yapılmış ve ateşte pişirilerek sertleştirilmiş toprak mühürler.

6. Meslek sahipleri, işadamları ve avcılarının kullandığı eşyaları söyleyiniz.
7. Kadınlar hangi eşyaları ve takıları kullanmışlardır?
8. Çatalhöyüklüler hangi ürünleri üretiyorlar ve neler yiyip içiyorlardı?

50 mışlardır. Evlerinin duvarlarını renkli kabartmalar ve renkli resimlerle süslemişlerdir. İçmede, yemekte ve temizlikte kullandıkları suyu, en yakın kaynaktan ya da çaydan elle taşırlardı. Çatalhöyüklüler, çeşitli zamanlarda toplanır, dans ederek eğlenirlerdi.

Her dört ya da beş eve ait olan bir tapınak odası vardı. Tapınak odalarının duvarlarına ve sedirlerinin kenarlarına boğa başları ya da boğa boynuzları gömülürdü. O çağda yaşayan insanlar, toprağı işlemede boğalardan faydalanıyordu. Bu nedenle boğaların çok güçlü olduğuna inandılar ve onlara tapdılar. Daha sonra da insan şeklindeki bir tanrıya, Tanrı Ana'ya tapmaya başladılar. Çünkü Tanrı Ana sayesinde üreyip çoğaldıklarına inanıyorlardı.

Bu nedenle odalarını süsledikleri, pişmiş topraktan yapılmış küçük heykellerin çoğu çıplak insan şeklindeki Tanrı Ana heykelleriydi. Süs eşyaları arasında boğa, geyik gibi kutsal sayılan hayvanların küçük heykelleri ve renkli vazolar da vardı.

Ekrem Akurgal

9. Çatalhöyüklüler evlerinin duvarlarını nelerle süslemişlerdir?
10. Çatalhöyüklülerin su sorununu nasıl çözümlendiğini açıklayınız.
11. Çatalhöyük'te yaşayan insanlar eğlenmeyi biliyorlar mıydı?
12. Çatalhöyüklüler nerede ibadet ediyorlardı ve hangi tanrılara tapıyorlardı?
13. Pişmiş topraktan yapılmış olan süs eşyaları hakkında bilgi veriniz.
14. Kendinizi sekiz bin yıl önce Çatalhöyük'te yaşayan bir çocuk olarak düşününüz ve bir günde neler yaptığınızı yazarak anlatınız.

Aşağıdaki açıklamalar size yol gösterebilir.

Kızlar için: Avlanan hayvanların etinden yemek, derisinden giyecek yapmak. Buğday, arpa ya da mercimek tanelerini taşla un haline getirmek ve o undan ekmek yapmak. Çeşitli maddelerden süs eşyaları yapmak...

Oğlanlar için: Ava gitmek. Yabani hayvanlarla mücadele etmek. Öküzler ile tarla sürmek. Tarlaya arpa, buğday, mercimek ekmek. Olgunlaşan arpa, buğday ve mercimeği biçip harman yapmak. Kuruduktan sonra tanelerini saplarından ayırmak. İlerideki ırmaktan eve su taşımak...